

L'Agenda 21 a l'Alta Ribagorça, una eina de diàleg per a la planificació sostenible

NÚRIA SERENA FERNÁNDEZ

*Ambientòloga
Equip Tècnic del CEDRICAT
nuria.serena@cedricat.org*

RESUM: L'AGENDA 21 A L'ALTA RIBAGORÇA, UNA EINA DE DIÀLEG PER A LA PLANIFICACIÓ SOSTENIBLE

La comarca de l'Alta Ribagorça està elaborant l'Agenda 21 comarcal, que té com a objectiu elaborar i implantar un Pla d'Acció Ambiental que permeti avançar cap a un model de desenvolupament que sigui compatible amb la protecció del medi ambient. Es tracta d'una iniciativa impulsada per la Diputació de Lleida, realitzada amb la col·laboració del Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça i executada per l'equip tècnic del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya i el Centre de Desenvolupament Rural Integrat de Catalunya. En aquesta comunicació s'exposa la metodologia utilitzada, que ha estat adaptada específicament per a territoris rurals com la comarca de l'Alta Ribagorça, i que es caracteritza per donar molt pes al procés de participació ciutadana, per tal d'aconseguir que el Pla d'Acció Ambiental respongui de la manera més fidel possible a les necessitats i inquietuds de les persones que viuen al territori.

Paraules clau: Agenda 21, planificació sostenible, participació ciutadana, comarca de l'Alta Ribagorça, medi ambient.

RESUMEN: LA AGENDA 21 EN LA ALTA RIBAGORZA, UN INSTRUMENTO DE DIÁLOGO PARA LA PLANIFICACIÓN SOSTENIBLE

La comarca de l'Alta Ribagorça està elaborando la Agenda 21 comarcal, que tiene como objetivo elaborar e implantar un Plan de Acción Ambiental que permita avanzar hacia un modelo de desarrollo que sea compatible con el medio ambiente. Se trata de una iniciativa impulsada por la Diputació de Lleida, realizada con la colaboración del Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça y ejecutada por el equipo técnico del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya y el Centre de Desenvolupament Rural Integrat de Catalunya. En esta comunicació se expone la metodología usada, que ha sido adaptada específicamente para territorios rurales como la comarca de la Alta Ribagorça, y que se caracteriza por dar mucho peso al proceso de participación ciudadana, para conseguir que el Plan de Acción Ambiental responda de la forma más fiel posible a las necesidades e inquietudes de las personas que viven en el territorio.

Palabras clave: Agenda 21, planificación sostenible, participación ciudadana, comarca de la Alta Ribagorça, medio ambiente.

ABSTRACT: L'AGENDA 21 A L'ALTA RIBAGORÇA, UNA EINA DE DIÀLEG PER A LA PLANIFICACIÓ SOSTENIBLE

The shire of Alta Ribagorça nowadays is developing the Agenda 21 program. Its objective is to develop and introduce an Environmental Action Plan with the aim to advance towards into a development model compatible with environment protection. The project is promoted by the Diputació the Lleida with the collaboration of the Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça, and

done by the CTFC (Forest Technology Centre of Catalonia) and the CEDRICAT (Integrated Rural Development Centre of Catalonia). This report exposes a methodology which has been specifically adapted to the reality of a rural area such as Alta Ribagorça. The method is based on a participatory process in order to involve the citizenship and local agents of this specific area, who built around their needs and worries the Environmental Action Plan of this area.

Key words: Agenda 21, sustainable development, citizen participation, Alta Ribagorça, environment.

INTRODUCCIÓ

Les metodologies per a l'elaboració de l'Agenda 21 Local tenen el seu origen en zones urbanes, i no donen resultat en territoris rurals on la situació de partida és totalment diferent. És per aquest motiu que l'any 2003 es realitzà una prova pilot a 11 municipis de la zona sud de la Segarra, en la qual, partint de la metodologia ja existent per a l'elaboració de l'Agenda 21 Local, s'adoptà una metodologia més adient als territoris rurals, tot donant resposta a les necessitats i característiques d'aquests territoris. Amb l'aplicació d'aquesta nova metodologia es dóna més pes al procés de participació ciutadana, i es dedica gran part dels esforços a realitzar un treball conjunt entre les administracions públiques i els agents socials i econòmics del territori.

A l'Alta Ribagorça, el procés d'Agenda 21 s'inicià a principis del 2005, coincidint amb una situació de debat social a la comarca sobre quin és el millor desenvolupament a seguir. Per tant, l'inici de l'elaboració de l'Agenda 21 comarcal i, en especial, el seu procés de participació ciutadana, han estat i són una eina de diàleg important per a la planificació sostenible del territori.

DESCRIPCIÓ DEL PROCÉS

Presentació pública d'inici del procés per elaborar l'Agenda 21 Local

Per donar el tret de sortida al projecte, es realitzaren dues presentacions públiques a principis de l'any 2005, la primera adreçada a les diverses administracions públiques que actuen a la comarca, i l'altra oberta a totes les persones interessades en el projecte. Aquesta fase té com a objectiu donar a conèixer el procés que se seguirà i com poden participar les diferents persones interessades, a més de presentar l'equip tècnic i facilitar les seves dades de contacte. També es creà la comissió de seguiment, òrgan que integra tota la ciutadania interessada a participar en el procés.

Recollida de dades tècniques (amb indicadors econòmics, socials i ambientals) i l'elaboració de la síntesi de dades a escala comarcal

La síntesi de dades té com a objectiu apropar al territori comarcal els possibles lectors, i donar un marc de referència per interpretar els resultats de la diagnosi ambiental participativa. Algunes dades recollides en aquesta fase s'utilitzen més endavant per calcular els indicadors de seguiment.

Realització de la diagnosi ambiental participativa

El procés participatiu per a l'elaboració de la diagnosi ambiental participativa comprèn dues parts diferenciades. D'una banda, entrevistes als càrrecs de les administracions locals i, de l'altra, s'obre el procés a la participació dels tècnics i a la resta d'agents econòmics i socials. Per tal d'articular aquest procés de participació ciutadana s'utilitzen l'entrevista semiestructurada i els grups de discussió.

A l'Alta Ribagorça aquest procés tingué lloc al llarg de l'any 2005 i es realitzaren un total de 17 entrevistes a agents locals del territori (que corresponen principalment a càrrecs de les administracions locals, persones amb un perfil tècnic o bé agents econòmics representatius del territori) i 10 grups de discussió corresponents a diferents perfils (centres educatius, joves, dones, tècnics i professionals, sector serveis, ramaders, entitats ambientals, associacions de veïns i ciutadania). A la vegada, s'articulà un mecanisme que permet la participació escrita mitjançant diverses eines: correu electrònic, butlletes d'opinió i repartiment de bústies a diferents punts estratègics (Consell Comarcal, Ajuntament de la Vall de Boí, Ajuntament de Pont de Suert i Ajuntament de Vilaller). A més, també s'incorporà una nova eina metodològica per a recollir opinions: un formulari DAFO sobre el medi ambient en general i diversos temes específics d'interès, que es feren arribar a aquells sectors més sensibilitzats i que havien expressat ganes de participar més intensament.

En total, prengueren part en el procés de participació ciutadana, tot fent ús de les diferents eines, un total de 75 persones, i les diferents aportacions fetes per totes elles, serviren per nodrir el document *Diagnosi Ambiental Participativa de la comarca de l'Alta Ribagorça*.

Presentació de la diagnosi ambiental participativa i Taller de Visions de Futur

Una vegada realitzada la diagnosi ambiental participativa, tingué lloc una devolució del document a la ciutadania (Presentació de la Diagnosi Ambiental

Participativa), amb l'objectiu de presentar els resultats i les conclusions del procés participatiu en què han pres part. Aquest acte es realitzà el febrer de 2006, en el marc de la realització del Taller de Visions de Futur.

El Taller de Visions de Futur persegueix els següent objectius:

- Identificar les línies d'actuació mediambiental que tenen un major consens per part dels diversos sectors d'opinió de la ciutadania, així com els agents que poden posar-les en funcionament.
- Generar un debat constructiu entre els diversos agents del territori, que els permeti intercanviar punts de vista i opinions respecte la situació del medi ambient de la comarca, i de les actuacions necessàries per millorar el seu estat i contribuir al desenvolupament sostenible.

Aquest taller constà de dues parts diferenciades, una primera de diagnosi entorn de les visions de futur de la comarca, on es construí una visió positiva i una altra de negativa a un horitzó temporal de 10 anys vista; i una segona part en la qual es realitzaren propostes per orientar les línies estratègiques del Pla d'Acció Ambiental de l'Agenda 21. En total hi participaren 24 persones, amb representació de centres educatius, tècnics, activitats econòmiques, entitats i ciutadans. La jornada fou un escenari de reflexió, diàleg i construcció col·lectiva gràcies a la implicació activa i la voluntat de diàleg i consens que van mostrar els diversos agents.

Redacció del Pla d'Acció Ambiental i del Pla de Seguiment

Actualment l'equip tècnic està treballant en la redacció del Pla d'Acció Ambiental i del Pla de Seguiment. El Pla d'Acció prendrà com a base les següents línies estratègiques, consensuades en el Taller de Visions de Futur.

- Promoure de forma integral la ramaderia i l'agricultura
- Dotar el territori d'una planificació urbanística sostenible
- Realitzar una gestió activa dels espais naturals
- Millorar l'estat de les infraestructures elèctriques (tant les que estan en funcionament com les que estan en desús)
- Sensibilitzar i educar la població en qüestions mediambientals
- Millorar la gestió de l'aigua i l'energia
- Millorar la gestió dels residus

- Promoure un sector turístic respectuós amb el medi ambient, adequant i difonent els elements patrimonials
- Fomentar l'associacionisme i la participació ciutadana en temes mediam-bientals
- Assolir més pes de les administracions locals en les polítiques mediam-bientals

Cadascuna de les diferents línies estratègiques contindrà un seguit d'accions en què es detallaran els objectius, la descripció, els agents implicats, el grau de prioritat, el període d'implantació, l'estimació del cost econòmic i el possible finançament. Aquest document s'elaborarà partint dels resultats del taller de propostes, de la diagnosi ambiental participativa i del recull d'informació tècnica; i tenint presents les línies d'actuació engegades i previstes per les administracions actuant, així com també les possibilitats de cofinançament. El Pla de Seguiment donarà les eines necessàries per a realitzar un seguiment del grau d'implementació del pla i dels seus efectes sobre el medi ambient comarcal.

CONCLUSIONS

La introducció d'un procés participatiu en l'Agenda 21 comporta diversos beneficis per al territori, com ara: la creació d'espais de diàleg i intercanvi d'opinions, l'increment de la implicació de la població en el projecte, l'afavoriment del coneixement mutu i col·laboració entre els agents locals, la realització d'una planificació transparent i amb un elevat grau de legitimitat i la incorporació del valor del coneixement de la població local, entre altres.

A la comarca de l'Alta Ribagorça actualment el procés es troba en la fase de redacció del pla d'actuació i el pla de seguiment. El procés participatiu que ha tingut lloc fins ara es valora molt positivament, atès l'elevat grau de participació de la ciutadania, l'heterogeneïtat dels participants i la gran quantitat d'aportacions útils sobre temàtica mediambiental que han tingut lloc al llarg del procés. Al mateix temps, i al marge dels objectius específics de l'Agenda 21, es valora com a molt positiu el diàleg constructiu que s'hi ha generat, ja que pot ser el punt de partida per a noves iniciatives que reverteixin en el desenvolupament del territori.

Aquest diàleg entre els diferents agents del territori ha de tenir continuïtat al llarg del procés d'implantació de l'Agenda 21, tot vetllant per la implantació del Pla d'Acció Ambiental i realitzant el Pla de Seguiment. Així s'aconseguirà que l'Agenda 21 sigui realment un Pla d'Acció Ambiental que respongui a les necessitats del territori.

Normas de colaboración para artículos - Revista *Ripacurtia*

1. Los artículos tendrán que ser originales y se publicarán en catalán, aragonés (o en una de sus variantes) o castellano. Los artículos en lengua extranjera se traducirán al idioma que especifique su autor o, por defecto, al castellano. Se presentarán mecanografiados a espacio 1,5, en folios numerados de tamaño DIN A4 (30 líneas de 60 espacios, 280 palabras), siendo la letra a cuerpo 12. Se recomienda que no superen las veinticinco páginas, incluyendo gráficas, notas y bibliografía. En la primera página del artículo constará la información siguiente: título del artículo, nombre y apellidos del autor, profesión, teléfono y dirección postal y electrónica profesional; en la segunda página tendrá que haber un resumen de 150 palabras en el idioma del artículo, en castellano (si no ha sido el caso) y en inglés, y entre tres y cinco palabras clave en los tres idiomas citados, que permitan la clasificación/identificación del artículo. Se deberá transmitir además de la copia en papel, una copia en soporte informático (o por email) en cualquiera de los procesadores de texto habituales (formatos Word, Rtf para a PC).

2. Al final del artículo se incluirá por orden alfabético una bibliografía con las referencias completas que permitan la identificación de los trabajos. De la siguiente manera:

a) cuando se trate de un libro:

ANDERSON Perry, *Campos de batalla*, Anagrama, Barcelona, 1998, 392 p.
(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título del libro en cursiva, editorial, lugar de edición, año de publicación, número de páginas del libro.)

b) cuando se trate de un artículo:

ACCATI Luisa, “«Vive le Roi sans taille et sans gabelle»: una discussione sulle rivolte contadine”, en *Quaderni Storici*, 21, 1972, pp. 1071-1103.
(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título del artículo entre comillas, título de la revista en cursiva, volumen, número, año de publicación, páginas inicial y final.)

c) cuando se trate de una contribución en un libro:

SHARPE Jim, “Historia desde abajo”, *Formas de hacer Historia* [ed. de Peter Burke], Alianza Universidad, 1999, pp. 38-58.
(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título de la contribución entre comillas, título del libro en cursiva, nombre del editor o coordinador del libro, editorial, año de publicación, páginas inicial y final.)

3. Hay que evitar las notas a pie de página, pero si son imprescindibles: tendrán que ir numeradas y agrupadas al pie de cada página del texto del artículo. Para las alusiones y citas se observarán los mismos criterios que para el resto del texto:

—cuando se trate de un libro:

ANDERSON Perry, *Campos de batalla*, Anagrama, Barcelona, 1998, p. 23.
(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título del libro en cursiva, editorial, lugar de edición, año de publicación, número de página de la referencia.)

—cuando se trate de un artículo:

ACCATI Luisa, “«Vive le Roi sans taille et sans gabelle»: una discussione sulle rivolte contadine”, en *Quaderni Storici*, 21, 1972, pp. 1071-1103.

(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título del artículo entre comillas, título de la revista en cursiva, volumen, número, año de publicación, páginas inicial y final o número de página de la referencia.)

—cuando se trate de una contribución en un libro:

SHARPE Jim, “Historia desde abajo”, en *Formas de hacer Historia* [ed. de Peter Burke], Alianza Universidad, 1999, pp. 38-58.

(Apellidos del autor en mayúsculas, nombre, título de la contribución entre comillas, título del libro en cursiva, nombre del editor o coordinador del libro, editorial, año de publicación, páginas inicial y final o número de página de la referencia.)

4. Los cuadros —única denominación que se utilizará para todo tipo de cuadros y relaciones estadísticas— numerados con cifras arábigas, irán en un folio a parte o a continuación del artículo. Pero se tendrán que referenciar explícitamente en el texto.

5. La ilustración se ajustará a las indicaciones siguientes:

a) Todas las gráficas se tendrán que presentar en papel blanco, preferentemente de tamaño DIN A4, acompañadas del título, la leyenda y la fuente. En un folio a parte se añadirán los datos estadísticos con los cuales se ha elaborado la gráfica. Estos dos folios deberán llevar al dorso —en lápiz— el nombre y los apellidos del autor correspondiente. El texto ha de hacer una referencia explícita a las gráficas reproducidas.

b) Todos los mapas se tendrán que presentar en dos copias en papel blanco, preferentemente de tamaño DIN A4. Tendrán que tener una buena definición. Los títulos, la leyenda y la fuente solo irán en la segunda copia. Estos dos folios deberán llevar al dorso —en lápiz— el nombre y los apellidos del autor correspondiente. El texto ha de hacer una referencia explícita a las gráficas reproducidas.

6. El Consejo de redacción se reserva el derecho a retornar los artículos que no cumplan estas normas o, en su caso, adaptarlos a los criterios establecidos.

7. El Consejo de redacción comunicará al colaborador la aceptación del artículo después de ser oportunamente examinado.

Dirección donde enviar los artículos:

CERIB

Centro de Estudios Ribagorzanos

C/ Señores de Entenza, 1

22580 - BENAARRI (Huesca)

Por Email a: revista.ripacurtia@cerib.org

Normes de col·laboració per a articles - Revista Ripacurtia

1. Els articles hauran de ser originals i es publicaran en català, aragonès (o una de les seves variants) o castellà. Els articles en llengua estrangera es traduiran a l'idioma que especifiqui el seu autor o, per defecte, al castellà. Es presentaran mecanografiats a espai 1,5, en fulls numerats de mida DIN A4 (30 línies de 60 espais, 280 paraules), amb una lletra de cos 12. Es recomana que no superin les vint-i-cinc pàgines, incloent-hi gràfiques, notes i bibliografia. A la primera pàgina de l'article constarà la informació següent: títol de l'article, nom i cognoms de l'autor, professió, telèfon i adreça postal i electrònica professional; a la segona pàgina hi haurà un resum de 150 paraules en l'idioma de l'article, en castellà (si no ha estat el cas) i en anglès, i entre tres i cinc paraules clau en les tres llengües esmentades, que permetin la classificació/identificació de l'article. Hom trametrà a més de la còpia en paper, una còpia en suport informàtic (o per email) en qualsevol dels processadors de text habituals (formats Word, Rtf per a PC).

2. A la fi de l'article s'inclourà per ordre alfabètic una bibliografia amb les referències completes que permetin la identificació dels treballs. De la següent manera:

a) quan es tracti d'un llibre:

ANDERSON Perry, *Campos de batalla*, Anagrama, Barcelona, 1998, 392 p.
(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol del llibre en cursiva, editorial, lloc d'edició, any de publicació, número de pàgines del llibre.)

b) quan es tracti d'un article:

ACCATI Luisa, “«Vive le Roi sans taille et sans gabelle»: una discussione sulle rivolte contadine”, a *Quaderni Storici*, 21, 1972, pp. 1071-1103.
(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol de l'article entre cometes, títol de la revista en cursiva, volum, número, any de publicació, pàgines inicial i final.)

c) quan es tracti d'una contribució en un llibre:

SHARPE Jim, “Historia desde abajo”, a *Formas de hacer Historia* [ed. de Peter Burke], Alianza Universidad, 1999, pp. 38-58.
(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol de la contribució entre cometes, títol del llibre en cursiva, nom de l'editor o coordinador del llibre, editorial, any de publicació, pàgines inicial i final.)

3. Cal evitar les notes a peu de pàgina, però si són imprescindibles: hauran de numerar-se i agrupar-se a peu de cada pàgina del text de l'article. Per a les al·lusions i cites s'observaran els mateixos criteris que per a la resta del text.

—quan es tracti d'un llibre:

ANDERSON Perry, *Campos de batalla*, Anagrama, Barcelona, 1998, p. 23.
(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol del llibre en cursiva, editorial, lloc d'edició, any de publicació, número de pàgina de la referència.)

– quan es tracti d'un article:

ACCATI Luisa, “«Vive le Roi sans taille et sans gabelle»: una discussione sulle rivolte contadine”, a *Quaderni Storici*, 21, 1972, pp. 1071-1103.

(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol de l'article entre cometes, títol de la revista en cursiva, volum, número, any de publicació, pàgines inicial i final o número de pàgina de la referència.)

–quan es tracti d'una contribució en un llibre:

SHARPE Jim, “Historia desde abajo”, a *Formas de hacer Historia* [ed. de Peter Burke], Alianza Universidad, 1999, pp. 38-58.

(Cognoms de l'autor en majúscules, nom, títol de la contribució entre cometes, títol del llibre en cursiva, nom de l'editor o coordinador del llibre, editorial, any de publicació, pàgines inicial i final o número de pàgina de la referència.)

4. Els quadres —única denominació que s'utilitzarà per a tota mena de quadres i relacions estadístiques— numerats amb xifres aràbigues, aniran en un full a part a continuació de l'article. Tanmateix, s'hauran de referenciar explícitament al text.

5. La il·lustració s'ajustarà a les indicacions següents:

a) Totes les gràfiques s'hauran de presentar en paper blanc, preferentment de mida DIN A4, acompanyades del títol, la llegenda i la font. En un full apart s'afegiran les dades estadístiques amb les quals s'ha elaborat la gràfica. Tots dos fulls portaran al dors, en llapis, el nom i els cognoms de l'autor corresponent en xifres aràbigues. El text ha de fer referència explícita a les gràfiques reproduïdes.

b) Tots els mapes s'hauran de presentar en dues còpies en paper blanc, preferentment de mida DIN A4. Hauran d'estar ben definits. Els títols, la llegenda i la font aniran només a la segona còpia. Tots dos fulls portaran al dors, en llapis, el nom i els cognoms de l'autor corresponent en xifres aràbigues. El text ha de fer referència explícita a les gràfiques reproduïdes.

6. El Consell de redacció es reserva el dret de retornar els articles que no compleixin aquestes normes o, en el seu cas, d'adaptar-los als criteris establerts.

7. El Consell de redacció comunicarà al col·laborador l'acceptació de l'article després de l'oportú examen.

Adreça on s'ha d'enviar els articles:

CERIB

Centre d'Estudis Ribagorçans

C/ Senyors d'Entença, 1

22580 - BENAVENTE (Osca)

Email: revista.ripacurtia@cerib.org